

Iban Urizar, Amorante:

“EZ DIOT INOLAKO BELDURRIK KANTU BAT EGITERA ITSU-ITSUAN ABIATZEARI”

“Hemen nago”. Besoa altxata dauka Iban Urizarrek. Martxoko asteazken busti bat da Elgoibarko autobus geltokian, ilundu du, eta haren aterkipean egin dugu tabernarainoko bidea. “Bi kaña, mesedez”. Egun astuna eduki du, ez da aise ohituko promozio lanek eskatzen duten esfortzura. Bizitza osoa musika zirkuitu minoritarioetan igaro duenarentzat nekagarriak dira egun hemen proiektu pertsonal bati ekiteko dauden joko arauak, derrigortzen zaituztenak etengabe zeure burua plazaratzera, etengabe besoa altxatzera: “Hemen nago”.

Kepa Matxain

@kmatxain

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Egia da Amoranterekin alderantzizko ibilbidea egin duela: oraintsu argitaratu du lehen lana –bost kantuz osatutako soinu postalak–, nahiz eta pare bat urte badiren zuzenekoetan hasi zela. Harre- rarekin “flipatuta” dagoen arren, tentuz begirutzen dio uneari. “*Hype* kulturari bizi gara. Edonoz bihur zaitezke artista efimero. Amorante elikatzeari uzten badiot, ziur asko inor ez da nitaz gogoratu- ko bi hilabete barru”. Barruak eskatzen diona egiten ari da, olatua aprobetxatuz proiektua baldintza duinetan erakuste- ko, areto txukunetan joz, gustuko kar- telkideekin. “Mugitu izan naizen orbitak laguntzen dit oihartzun hau edukitzen. Ibilbiderik gabe ez nintzateke nagoen tokian egongo”.

Curriculum konpletoa dauka: gara- gardo basoa hustu dugu haren ibilbide osoa errebasatzerako. Klase guztie- tako plazak zapaldu ditu Urizarrek:

ezkontzetako duo bat zeukan aitak, eta tokatu izan zaio han ordezkape- nak egitea; Elgoibarko Zokoan talde- ko tronpetista izan zen; Kataluniako Huapachà Combo berbena taldearekin plazaz plaza ibili zen Bartzelonan et- nomusikologiako masterra egin bitar- tean; Bizarra bikotean inprobisazio askean aritu zen Mikel Etxegararekin batera; jo zuen Café Teatron eta Men- gele Quarteten; Rafa Ruedaren taldeko partaide izan zen; Joseba Tapiarekin aritu zen, eta izan da, berriki, Jose- ba Irazoki eta Lagunak-eko parte ere. Beti bigarren lerroan. Herriko musika bandako kide da duela ia 30 urtetatik. “Bandan aritzeak asko hezten du bat. Zure eginbeharra denean 50 lagune- ko engranaje hartz bat gehiago iza- tea, ego guztiak alde egiten dizu”. An- drakan-en egin zuen aurreneko talde buru lana, eta ondoren etorri zen Amo-

rante: ahotsarekin zituen konplexuak gainditzeko terapia modura hasitakoa, bere mundu pertsonalaren erakus- leiho bihurtu duapurka.

Ikonoen eragina

Tabernatik irten gara ogitarteko bat urdaileratzeko toki baten bila. Pauso azkarrez gurutzatu dugu herriko pla- za, orain astebate Arnaldo Otegiri ongi etorria egin zioten toki berbera. Hutsik dago: ez tranpaldorik, ez ikurrinarik, ez txalapartarik. Ez baflerik eta ez mu- sikaririk. Aipatu diot badela egunotan taberna zuloetan dezente aipatzen den gai bat: ekitaldi politiko orotarikoetan musikariek –artistek, oro har– betetzen duten funtzioa. Urizarri ez omen zaio sekula gustatu musika aldarrikapene- rako erabiltzea, nahiz eta errespetatzen duen hori egiten duena. Bazter haue- tan ez ote dugu oraindik artista kon-

prometituaren eskema oso sinplista, galdetu diot, mikrofonoari aise heltzen diona belarrizuloetatik leun eta gozo sartzen diren lau aldarrikapen botatzeko, horrek giro jakin batean estatus bat bermatuko diola jakitun, gainera. Baiezkoan dago. “Herri honetan horrelako eskemekin hartu dira erabaki asko. Egunerokoan euskaraz funtzionatzen ez dutenek erabaki izan dute apropos euskarazko talde bat sortzea, jakinda horrek lagunduko ziela norbait izaten musika panoraman. Hori, artistikoki, iruzurra da”.

Epelera egin dugu berriz ere, euskal musika panorama hizpide dugun bitartean. Bigarren taberna batean sartu, eta ogitartekoen kartari erreparatu dio Urizarrek. Reggaeton erritmoak entzuten dira bozgorailuetatik –duela zazpi hilabete zeruak eta lurrak astindu ziren, mezu sexisten aurkako neurri gi-

“Egunerokoan euskaraz funtzionatzen ez dutenek erabaki izan dute apropos euskarazko talde bat sortzea, jakinda horrek lagunduko ziela norbait izaten musika panoraman. Hori, artistikoki, iruzurra da”

sara udalak musika estilo hori herriko tabernetatik kentzeko kanpaina abiatu zuela zabaldu zenean-. “Hirugarrena izugarri ona dago”. Garbantzu xehatuak, berenjena eta tomatearekin. “Belar-jalea?”. Ezetz, baina ia-ia. Urdaiazpikoak zorutzen omen du. Urdaiazpiko onak, noski. Leiho alboko mahaian eseri gara, eta grabagailua piztu dut berriro. “Teoria bat daukat: herri honetan ikono batzuk sortu dira, eta markatzen dute garai bakoitzean zerk *molatzen* duen eta zerk ez. Gertatzen da, ordea, badirela musikari batzuk ikono horietatik kanpo kokatzen direnak eta ez daukatenak halako presentzia mediatikorik”. Eskema horretan bere burua non kokatzen duen galdetu diot. Irribarrez erantzun du: “Agian *cool*en aldera erori naiz, baina lasai nago, badakidalako egiten dudana zintzotasunez egiten dudala”.

Errorearen estetika

Bere input guztiak hartu, batidora batekin nahastu eta emaitza entzuleei bere horretan eskaintzen die Amorantek, Urizarren ustez. “Amoranteri jaten ematen diot nire motxilako gauza guztiekin. Saski-naski bat egiteko arriskua neukan, elkarren artean zerikusirik ez zuten kantu sorta osa nezakeen. Zorionez, uste dut denek badutela lotura. Lotura hori da nire ekarpena”. Mahai gaineko mugikorrak dar-dar egin dio. Mezu berri bat. Euskal idazle ezagun batek idatzi dio, galdetuz ea non eros dezakeen bere diskoa, Elkar megadendetan ez duela aurkitu eta. Agortuta dagoela, dio barez Urizarrek. 82 ale ateratu eta ez dauka gehiago argitaratzeko asmorik. “Nahi duenak sarean dauka entzungai”.

Izatez, argitaratu duena ez da disko bat, soinu postalak baizik, Alaitz Alberdik eta Joseba Agirrezabalagak marraztuak. Postal bakoitzak kode bat dauka, kantua *Bandcamp* gunetik deskargatzeko aukera ematen duena. Sorta guztia Josune Galartzak barazki paperez egindako sobre batean gordeta dago, Rafa Rodrigok origamiz sortua. Koherentziagatik hautatu du bide hori, urtetan pilatutako CDak logelan dauzkalako hautsa hartzen –“diskoa, kontzeptu gisara, hilda dago niretzat”–. Nahiz eta disko bat egiten duen musikariak aitortza merezi duen, ez dator bat lege orokorrez norbere lana modu horretan plazaratu beharrenekin. Urizarrek formatu digitalean entzun ohi du musika. Askotan, entzungailuekin, norabait pasieran joan behar duenean. “Ikasleei esaten diet kontuz ibiltzeko entzungailuekin, baina neroni naiz adibiderik txarrena”.

“Herri honetan ikono batzuk sortu dira, eta markatzen dute garai bakoitzean zerk *molatzen* duen eta zerk ez”

“Diskoa, kontzeptu gisara, hilda dago niretzat”

“Badago asko gustatzen zaidan kontzeptu bat: errorearen estetika. 90eko hamarkada amaierako elektronika talde batzuk hasi ziren errore digitalak aprobeztatzen sormenerako. Saiatzen naiz bide hori hartzen entseguetan eta kontzertuetan”

Aipatu diot kuriozosa dela nola inprobisazio askean ibili ondoren bat-batean jauzi egin duen herri musikako kodeetara. Iruditzen zaio, ordea, mundu esperimental horretatik asko duela Amorantek, kantuak sortzeko moduan, adibidez. “Ez diot inolako beldurrik kantu bat egiterakoan itsu-itsuan abiatzeari. Gai naiz horretarako, urte askoan landu izan dudalako. Badago asko gustatzen zaidan kontzeptu bat: errorearen estetika. 90eko hamarkada amaierako elektronika talde batzuk hasi ziren errore digitalak aprobeztatzen sormenerako. Saiatzen naiz bide hori hartzen entseguetan eta kontzertuetan, hanka sartzean gelditu beharrean, akatsetik tiraka hasi eta bestela iritsiko ez nintzatekeen toki batera iristen. Hori da interesgarriena: nora iritsi naizen baino helmugara iristeko ze bide egin dudan. Arriskatzea gustatzen zait, eta uste dut zintzotasuna ematen diola horrek Amoranteri”. Entzun behar izaten du, ea ze apustu klase den berea, ea flamenkoa euskaraz egiten ote duen, eta halakoetan irmo erantzuten du ezetz, Amorante ez dela iruzurra, ez duela ezer euskaraz kopiatuko gero horrek arrakasta ekarriko diolakoan, ez direla onak erabaki premeditatuak proposamen artistikoetan.

Komuneko bizipenak

Afaria amaitu eta kalera irten gara. Tanta lodi batzuk erortzen hasi bezain pronto ohartu da aterkia tabernan ahaztu duela. Buelta ostera. Mugitu beharrean gara, berandutzen ari du eta entsegu lokala bisitatzea falta zaiagu oraindik. Bi egunean behin joaten

da hara, afalostean, haurrak lotaratu eta gero. Inori enbarazu egin gabe lasai jotzeko moduko tokia topatu du. Cortaberria pentsuak jartzen duen lokalaren alboan dago lehen suhiltzaileen egoitza zena eta egun Elgoibarko Udal Bandarena dena. Atetik sartuta ikusten dira bandako perkusio instrumentuak eta eserleku mordo bat, bakoitzak parean kartel bat duela: “saxofoia”, “elikoia”, “tronpeta”. Aretoa zeharkatuta iristen da komunera, Amorantek entseatzen duen tokira. Han zabaltzen du alfonbra bi egunetik behin, han errepikatzen du beti desberdin ateratzen zaion errituala, pixa tokia eta dutxa izkinetik begira dituela, kantu eta kantu artean pareko konketatik ur tragoska bat edanez.

Aire beroa piztu du. Atera ditu banan-bana alfonbra gainera looperra, autotunea, tronpeta, armoniuma, gitarra, ukelelea, kalinba, atrila –hitzak gogoratzea kostatzen omen zaio– eta bestelako tresna batzuk. Albo batera eseri naiz. Sei kantu jotzeko astia eman dio: *Oiloarena* hasteko, ukelelea eskuan, ohi baino pausatuago; *Zugana Manuela* bigarren, “harri astun bat ez bilakatzeko” kantua remix berri bat eginez; *Bruegel* deitu dion pieza berri bat gero –Pieter Bruegel pintoarearen omenez– Jose Mari Ondartza osabaren hitzekin ondua; *Kanibalaren Kanta* bertsionatu du segidan, tribu afrikar baten erritmo kolpean, “Tapia jainkoa da” dioelarik; *Otoi* jo du gero, *Txori Erresiñula* Zuberoako kantu tradizionalarekin nahasita; azkena, berriz, diskoko ederrenetariko bat, *Dogma*, eskuko irratik txiki baten zarata lagun.

Musika tresnak kaxetan sartzera doala irratiairena aipatu diot, nola aldi bakoitzean kantu desberdin bat jotzera derrigortzen duen tresna horrek. Orduan egin du: lurrean makurtu, irratikate bat sintonizatu, eta pedalekin jolasteari ekin dio. Irratiko esatariaren esaldi bat geratu da looperrean biraka, txit poetikoa, inondik ere: “ametsak hurbilago sentituz”. Bada aski abiapuntu, han abiatu baita “itsu-itsuan”, nora doan jakin gabe, inprobisazio betean. Ahots kapak sartu ditu aurrena, oinarri armoniko sendo bat osatuz, eta haren gainean momentuan bururatutako hitzak bota ditu, bizpahiru minutu iraun duen ariketa arriskatuan. Izan zitekeen besterik gabekoa, asmo hutsean gelditutako saiakera. Edo har nezake pixka bat esajeratzeko lizentzia, kronika goitik amaitzeko. Baina zinez diot dotore askoa gelditu zaiola.

Fini entsegua. Urizar trasteak jasotzen ari delarik, bainugelako alfonbra gaineko kable, mikrofono, eta bestelako tramankuluek osatzen duten kaosari begira, ausazko burutazioak datozkit errenkadan, esaterako, musika kritikan ez ote den sonoritatean pisu gehiegi jartzen, eta kantu bat epaitzerakoan ez ote diren funtsezkoagoak beste aldagai batzuk, abestia ze testuingurutan sortu den, musikariak ze bide egin duen horra iristeko, bilaketa hori zintzoa izan ote den... Finean, instantea dela kantua, baina ganorazko kritika batek instantearen atzean dagoena azalerratu behar duela. Deus berririk ez ozonopean, baina martxoko asteazken busti baterako, zer nahi duze ba. ■

VITORIA GASTEIZ green capital

Gasteizen euskarazko hauek ez galdu

euskara, zure frekuentzian

► Gozatu euskaraz liburategietan!

- **ABETXUKU**
Galaxietako liburutegia
Ciencia Divertida (lantegia)
Apirilak 12, 18:00; 5-7 urte
- **ALDABE**
Orain hilak ditugu
Ikarmele Jaio (erezitaldi musikatua)
Apirilak 19, 19:30; gazte eta helduak
- **ARANA**
Entzun eta sentitu
Pello Añorga (ipuin kontalaria)
Apirilak 19, 18:00; 5-8 urte
- **ARIZNABARRA**
Magia
Arroxbola (lantegia)
Apirilak 16, 19:00; 7-12 urte
- **HEGOALDE**
Amodiozko ipuinak
Emakume Eskuetoak (ipuin kontalaria)
Apirilak 5, 18:00; gazte eta helduak
- **LAKUA**
Ipuin magikoak
Bihar taldea (txotxongiloak)
Apirilak 19, 18:00; 3-7 urte
- **PILAR**
Zaku bete lelokeria!
Izakubete (ipuin kontalaria)
Apirilak 20, 18:00; 4-8 urte

► Oihaneder euskararen etxea

- Gasteizko ahotsak
Aurkezpena
Apirilak 6, 19:00
- Kapulana bat zintzilik
Erakusketa
Apirilak 7-12; 19:00
- Dona, dona, katona
Euskal jolas tradizionalak familian
Lantegiak

► anHitzak!

- Gasteizko Hizkuntza aniztasunaren topaketa
Apirilak 16, 11:00-14:00
- Oihaneder Euskararen Etxea
World coffe, kultur ekitaldiak
Gasteizko hizkuntza aniztasuna ikusarazi eta balioan jartzeko

_Maite duzun hura, euskaraz!

Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko Udala